

mange år i litteraturen ved de vanligste psykiske lidelser som angst, depresjon og tvangslidelser. Kapitlene omtaler delvis det samme, men utvider spekteret ved også å beskrive behandlingen av schizofreni, bipolare tilstander, rusmiddelmisbruk og ustabil personlighetsforstyrrelse. For pasienter med ustabil personlighetsforstyrrelse anfører forfatterne at ordinær kognitiv atferdsterapi har vist seg å ha begrenset effekt. De siste årene har imidlertid dialektisk atferdsterapi og skjemafokusert terapi bidratt med viktige behandlingsmessig tilfang for denne pasientkategorien. Behandling av schizofreni med kognitiv atferdsterapi vil for mange fortsatt fortone seg som tvilsomt, og forfatterne er relativt nøkterne i sin behandlingsoptimisme. Mer forskning på større utvalg enn det som er referert i denne boken og en høy grad av individualisering i forhold til den enkelte pasient, vil være påkrevd. Avgjørende for behandling av alle de nevnte spesielle tilstander er, som ved psykologiske behandlingsmetoder generelt, at motivasjon og en viss evne til metarefleksjon er til stede. Dette kunne gjerne vært poengtert tydeligere.

Det som gjør denne boken interessant er særlig kapitlene om behandling av hypokondri og smertetilstander samt sluttkapitlet om metakognitiv terapi. Smertetilstander kan sies å grense opp mot en av nåtidens «epidemier», myalgisk encefalopati (ME) – på norsk kronisk tretthets/utmattelsessyndrom, en invaliderende og «mystisk» lidelse som for tiden debatteres mer i mediene enn i faglige fora. I kapitlet om smertetilstander gjennomgås forskning omkring så vel nevrofysiologiske som psykologiske virkningsmekanismer på en omfattende og instruktiv måte. Dette burde være obligatorisk lesing for alle som hevder at den slags tilstander, myalgisk encefalopati inkludert, kun dreier seg om somatiske fenomener. Mental trening for å styrke «metakognitiv modus» (refleksjon) fremfor «objektmodus» (egen sannhet), som omtales i det siste kapitlet, kan åpenbart styre fysiologiske prosesser i langt større grad enn det mange fortsatt vil akseptere. Selv om mental trening ikke er forbeholdt kognitiv atferdsterapi, har det innenfor denne retningen gjennom lengre tid vært satt i system og gjort til gjenstand for forskning mer enn innenfor andre terapiretninger.

Dette festskrift, som også tar mål av seg til å være en lærebok, er lettlest og pedagogisk tilrettelagt med tabeller og figurer. Det har tiltalende layout og er passe stramt redigert. Fagpersoner vil utvilsomt ha nytte av å oppdatere seg på dette feltet, og boken kan derfor anbefales som en del av den etter hvert rikholdige litteratur som finnes om kognitiv atferdsterapi.

Tore Gude
Modum Bad
Vikersund

Trusler og vold – en del av hverdagen?

Lundälv J.

Harmoni och säkra möten

151 s, tab, ill. Gävle: Meyers, 2007. Pris SEK 198
ISBN 91-7111-140-9

Vold og trusler rettet mot personell i helse- og sosialtjenestene har et betydelig omfang. Data fra den norske legekårsundersøkelsen viser at hver fjerde lege en eller flere ganger har opplevd voldshandlinger fra pasienter

eller annen besøkende. Omkring halvparten av legene var en eller annen gang blitt utsatt for trusler om vold.

En nylig utgitt svensk bok som omhandler møtet mellom yrkesutøvere og truende eller voldelige klienter og pasienter, er derfor av betydelig interesse. Målgruppen er alle som arbeider med mennesker i utsatte livssituasjoner innen helse-, omsorgs- og sosialtjenester. Eksempelene er i hovedsak hentet fra sosialtjenestene.

Forfatteren Jörgen Lundälv er dosent i trafikkmedisin ved Umeå universitet samt universitetslektor i sosialt arbeid ved Göteborgs universitet. I begynnelsen av 1990-årene arbeidet han som journalist, og han beskriver hvordan interessen for dette temaet oppsto i etterkant av egne erfaringer med trusler i forbindelse med dette arbeidet. Mange av eksemplene er for øvrig hentet fra presseoppslag om voldsepisoder.

I boken omtales trusler og vold som en del av normalsituasjonen for personell i helse- og sosialtjenestene. Den beskriver forebyggende tiltak og mestringsstrategier i forhold til situasjoner hvor trusler og vold kan oppstå. Forfatteren legger stor vekt på det profesjonelle ansvaret for å skape trygghet for klienten, ved blant annet å unngå å opptre på en måte som kan oppleves krenkende eller nedverdiggende. Tittelen henspeiler nettopp på dette profesjonelle ansvaret for å skape harmoni og trygghet for klientene i møtet med helse- og sosialvesenet.

Å legge så stor vekt på yrkesutøverens ferdigheter og kommunikasjonsevner som forebyggende tiltak kan imidlertid innebære en fare for å skape inntrykk av at når helse- og sosialarbeidere opplever volds- eller trusselsituasjoner, så er det yrkesutøverens, altså offerets, egen feil. En slik ansvarsplasing hos offeret for trusler eller vold er vanskelig, og jeg synes ikke at denne problemstillingen blir tilfredsstillende drøftet.

Boken er leseverdig og tankevekkende i kraft av sin beskrivelse av trusler og voldshandlinger som en forståelig respons på til-

siktede eller utilsiktede krenkelser, med like mye ansvar plassert hos offeret som hos voldsutøveren. Imidlertid sitter man ikke igjen med en følelse av å ha lært noe nytt om møte med truende eller voldelige pasienter.

Trond Egil Hansen

Nesttun Allmennpraksis
Nesttun

God innføringsbok i epidemiologi

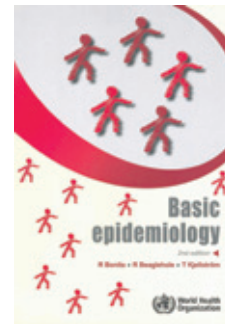
Bonita R, Beaglehole R, Kjellström T, red.

Basic epidemiology

2. utg. 213 s, tab, ill. Genève: WHO, 2006.

Pris CHF 18

ISBN 978-92-4-154707-9

Hva er det mest grunnleggende i epidemiologi som man må lære seg før alt annet? Denne boken skal gi et svar på det. Men hva består det mest grunnleggende i? Sammenlikner man oppdaterte og moderne introduk-

sjonsbøker i epidemiologi, vil man fort oppdage at det er en viss forskjell i hva de betoner som mest sentralt. Felles for dem alle er selvsagt klare tekniske definisjoner av begreper knyttet til risiko. Men teorier og bakgrunn for tilnærmingen kan variere. Faget rommer viktige motsetninger, slik som om årsaksbegrepet skal knyttes til befolkningsnivå eller individnivå. Er det først og fremst et metodefag eller er det et vitenskapelig fag bygd på teorier om årsaker til sykdom? Epidemiologifaget har mange innebygde motsetninger som ofte ikke kommer til overflaten, men som en fersk student vil ha nytte av å få et innblikk i.

Forfatterne klarer forbausende godt å balansere mye av dette. Men boken er temmelig tynn og klarer ikke å gi helt uttømmende definisjoner på en del sentrale temaer som for eksempel aldersstandardisering. Man kommer et godt stykke på vei, men ikke lenger. Kanskje er det greit slik? En frekk tanke kunne være å lage en liste over de viktigste temaene og problemstillingene og la leseren slå opp detaljer på Internett, for der finnes i rikt monn gratis ressurser av til dels høy kvalitet. Deler av denne boken er sågar tilgjengelig gratis på Googles bokdatabase, dog uten avsnittene med formler.

Antakeligvis er boken blant de aller beste innen nybegynnersjangeren fordi viktige begreper og tematiske områder blir såpass ukomplisert fremstilt uten å bli for overfla-